

Svar på Tarja Eklunds och 25 andra ledamöters undertecknade motion om att få en äldreombudsman till Vanda

VD/5010/00.02.00.03/2018

JN/IL/SP/MT/NJ/KW

Tarja Eklund och 25 andra ledamöter lämnade in följande motion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

"Antalet äldre människor ökar snabbt också i Vanda. Äldre människors grundläggande rättigheter och likvärdiga bemötande ska respekteras. Den dåliga situationen inom institutionsvården för äldre är ett samtalsämne i medier nära nog dagligen och situationen inom hemvården är lika dålig. Trots rekommendationerna är vårdresurserna alldeles för små. Enligt lagen om äldreomservice ska man i beslutsfattandet höra de äldre själva i ärenden som gäller dem.

För detta ändamål har ett äldreråd inrättats i kommunen. Äldrerådet innehar en mycket viktig roll i skötseln av de äldres ärenden i egenskap av påverkare och en samarbetspartner för förvaltningen. Det fokuserar på att främja ärenden som berör hela den äldre befolkningsgruppen genom att påverka i planerings- och beredningsskedet och ge utlåtanden.

Äldrerådet lämpar sig dock inte som sådant för att reda ut problem som uppstår i tjänster för enskilda äldre.

Problemen kan vara förknippade med t.ex. användningen av köptjänster. Äldreombudsmannen tar emot respons från äldre, behandlar den, lyssnar till kommuninvånarnas bekymmer och vid behov medlar och ordnar samråd för att hitta en lösning i eventuella problemsituationer.

Ombudsmannen hjälper äldre människor, hänvisar dem till tjänster och ger handledning i juridiska frågor. Ombudsmannen behövs för att försvara eller förespråka äldre människors rättigheter, när de äldre inte längre själva är kapabla till det. Till exempel har dementa äldre mycket små möjligheter att granska eller ingripa i kvaliteten på tjänster. Därför kan tjänsternas kvalitet hamna på en alldeles för otillräcklig nivå. Äldreombudsmannens verksamhet ersätter inte patientombudsmannens eller socialombudsmännens uppgifter. Äldreombudsmannen samarbetar med sakkunniga och organisationer i tredje sektorn och med frivilliga och serviceproducenter i frågor som gäller äldre människor.

Vi undertecknade ledamöter föreslår att Vanda stad utreder alla möjligheter att inrätta en vakans som äldreombudsman så fort som möjligt och säkerställa tillräcklig finansiering för den och äldrerådet".

Stadsfullmäktige 28.5.2018 § 14

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Verksamhetsområdet för invånarservicen har berett följande svar på motionen:

I Vanda har socialombudsmannens och patientombudsmannens lagstadgade uppgifter sammanslagits och i den nuvarande organisationsstrukturen placerats inom resultatområdet för kommuninvånarservicen i invånarservicens verksamhetsområde. Social- och patientombudsmannen, som är obunden, främjar rättsskyddet för social- och hälsovårdsväsendets klienter, bland annat genom att ge råd i problem som uppkommer i anslutning till vården eller bemötandet av

klienten. Ombudsmannen är också vid behov förmedlare mellan klienten och tjänsteinnehavarna. Ombudsmannens uppgift är att årligen rapportera till stadsstyrelsen om hur klientens ställning och rättigheter utvecklats samt främja att klienternas och patienternas rättigheter förverkligas i social- och hälsovården.

Den äldre befolkningens andel bland dem som kontaktar social- och patientombudsmannen i Vanda ökar i takt med att befolkningsstrukturen förändras. Ändå gäller endast en del av de äldres kontakttaganden just äldreomsorgen. Enligt patientombudsmannens bedömning förblir i synnerhet problem i anslutning till de effektiverade tjänsterna förbisedda, eftersom klienterna inom dessa inte nödvändigtvis är kapabla att ta kontakt med ombudsmannen. Enligt Vandas social- och patientombudsman kan en äldreombudsman inte åta sig att sköta social- och patientombudsmannens lagstadgade uppgifter och inrättandet av en särskild äldreombudsman skulle således inte minska social- och patientombudsmannens arbetsmängd nämnvärt. Äldreombudsmannen skulle snarare utvidga serviceverksamheten till områden som inte hör till social- och patientombudsmannens uppgiftsbeskrivning. Av de sex största städerna är det bara Tammerfors som har en separat äldreombudsman.

Enligt 12 § i lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012) ska kommunen ordna rådgivningstjänster som stöder den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand.Handledning ska ges till exempel om socialvård och annan social trygghet samt om tjänster som står till buds i kommunen. I rådgivningstjänsterna ingår också att identifiera sociala problem och hälsoproblem som beror på försvagad hälsa och nedsatt funktionsförmåga hos den äldre befolkningen och att ge tidigt stöd i samband med sådana problem. I Vanda sker handledningen av äldre personer till tjänster i samband med flera olika tjänster. Dels har äldre- och handikappservicen i Vanda klienthandledning för äldre personer, inom vilken det öppnats en rådgivningstelefon med låg tröskel. Dessutom har man börjat ha anställda på plats på Vandainfos verksamhetsställen samt inlett nätverkssamarbete med aktörer som möter ensamma äldre människor som är skröpliga och svaga. Anmälningar från myndigheter och kommuninvånare om äldre personers servicebehov, i enlighet med lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre, görs för närvarande till klienthandledningen för äldre personer. Vidare står Vanda stads seniorrådgivning till tjänst med information om alla de olika funktioner och tjänster som främjar äldre personers välbefinnande, vilka erbjuds av organisationer, företag och staden. Seniorrådgivningens arbete för att stödja välbefinnandet riktar sig till kommuninvånare som blivit skröpliga på grund av sjukdom eller åldrande, till exempel minnessjuka personer och familjer med närståendevård. Information om kommunens och statens tjänster ges också på Vandainfos serviceställen, där man får olika myndigheters blanketter och kan lämna in ansökningar för vidare befordran. Vid informationshörnan för seniorer på Vandainfo ges klienter dagligen information om tjänster för äldre personer samt inledande rådgivning för att ansöka om olika tjänster. Dessa tjänster svarar för sin del på de behov som nämns i motionen och täcker det uppgiftsfält som beskrivs för äldreombudsmannen.

I motionen föreslås också att äldreombudsmannen ska ta emot respons av kommuninvånarna och behandla den. Enligt äldre- och handikappservicen övervakas servicens kvalitet i Vanda, vid sidan av regelbundna övervakningsbesök, genom den respons som lämnas in av klienter, anhöriga och anställda. Responsen samlas in både via social- och hälsovårdsväsendets elektroniska responssystem och olika evenemang som ordnas för klienterna och deras anhöriga. Varje avvikelse och respons som gäller olika tjänster för äldre personer behandlas inom enheterna. Verksamheten utvecklas kontinuerligt enligt de behov som invånare i Vanda och de klienter som redan omfattas av tjänsterna har, utgående från den respons som lämnats in och genom att göra olika grupper delaktiga. Att ta emot och behandla respons om olika tjänster ingår huvudsakligen i arbetsuppgifterna för de personer som ansvarar för

verksamheten. Om det i äldreombudsmannens uppgifter skulle ingå att ta emot respons, skulle äldreombudsmannen i egenskap av en aktör utanför serviceproduktionen varken nödvändigtvis kunna garantera att de åtgärder som vidtas till följd av responsen förverkligas eller svara på responsen.

Vandas välfärdsprogram 2018–2022 innehåller en välfärdsplan för den äldre befolkningen, genom vilken man strävar efter att heltäckande främja äldre människors välbefinnande. En del av de åtgärder som skrivits in i planen förbättrar särskilt situationen för dem som har det svårast och minskar på så vis behovet av en särskild äldreombudsmans uppgifter. Till exempel utreds möjligheterna till uppsökande arbete med åldringar inom ett projekt om ensamma åldringar i Vanda. Syftet med det uppsökande äldrearbetet är att hitta äldre personer kommit att stå utanför servicen och isolerat sig i sina hem samt styra dessa till rätt service eller annan meningsfull verksamhet, så att deras funktionsförmåga förblir så god som möjligt och de kan leva ett värdigt liv.

I Vanda stad verkar ett äldreråd, som är ett lagstadgat organ, tillsatt för att garantera den äldre befolkningens möjligheter att delta och påverka. År 2018 har både äldrerådets och handikapprådets verksamhet i sin helhet överförts från äldre- och handikappservicen inom social- och hälsovårdsväsendet till kommuninvånarservicen inom invånarservicen. Till äldre- och handikappråden resurseras just nu en gemensam sekreterar-koordinator på heltid, till vars uppgifter hör att bereda de sammanträden som hålls av råden och verkställa de ärenden som behandlats, koordinera de utlåtanden som getts av råden samt nätverksarbete. Tidigare sköttes sekreterararbetet vid Vanda stads äldre- och handikappservice vid sidan av det övriga tjänstearbetet. Sekreterar-koordinatorns verksamhet kan för sin del också motsvara de behov och uppgifter som nämns i motionen.

I lagen föreskrivs inte om någon äldreombudsman. Det finns inga legislativa hinder för att inrätta en sådan, men en äldreombudsman skulle inte vara ett oberoende organ jämförbart med social- och patientombudsmannen. Äldreombudsmannens verksamhet saknar också de ramar som bestäms genom lag.

Beredningen av den totala reformen av landskapen och social- och hälsovården behandlas som bäst av riksdagen och det är meningen att reformerna ska träda i kraft år 2021. Om den totala reformen av social- och hälsovården förverkligas på det sätt som regeringen föreslår, återstår förebyggande välfärdsarbete på kommunens ansvar. Försäkran om att den stora reformen verkställs och fastställandet av innehållet i det förebyggande välfärdsarbetet påverkar Vanda stads personalplanering. Eftersom äldreombudsmannen, på samma sätt som social- och patientombudsmannen, verkar i social- och hälsovårdens gränsområde, är det ändamålsenligt att bedöma behovet av en äldreombudsmans uppgifter först när man vet på vilket sätt de förvaltningsreformer som planeras kommer att genomföras. Om man vill ha en äldreombudsman i Vanda måste saken tas med i budgetberedningen.

Stadsstyrelsen 17.12.2018 § 22

Förslag av biträdande stadsdirektören för invånarservicen:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge Tarja Eklund och de 25 andra ledamöterna som undertecknat motionen stadsstyrelsens svar i enlighet med invånarservicens förslag,
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 28.1.2019 § 11

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Vidare antecknades att Socialdemokratiska fullmäktigegruppen lämnade följande uttalande till protokollet som understöddes av Gröna fullmäktigegruppen, Centerns fullmäktigegrupp, De blåa i Vandas fullmäktigegrupp, Kristdemokraternas fullmäktigegrupp, Vänsterförbundets fullmäktigegrupp, Svenska folkpartiets fullmäktigegrupp samt Sannfinländarnas fullmäktigegrupp.

"Möjligheten att inrätta ett uppdrag som äldreombudsman, behoven av resurser samt uppgiftsbeskrivningen utreds i anslutning till utarbetandet av budgeten för år 2020."

Vidare antecknades att Samlingspartiets fullmäktigegrupp lämnade följande uttalande till protokollet: "Samlingspartiets fullmäktigegrupp anser att man med de extra anslagen borde stärka de nuvarande äldretjänsterna i stället för att inrätta en ny äldreombudsman."

Bilaga:

- Tarja Eklunds och 25 andra ledamöters undertecknade motion om att få en äldreombudsman till Vanda

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1 Besvärsförbud

Jaakko Niinistö, biträdande stadsdirektör för invånarservicen; Sanna Parrukoski, planerare vid kommuninvånarservicen, tfn 040 543 7460, fornamn.efternamn[at]vantaa.fi